

**คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1
The Characteristics of School Administrators in Preparation for the ASEAN
Community as Perceived by the Teachers under the Office of Secondary
Educational Service Area Office Zone 1**

นันทกัศ สุโข¹
ดร.วาสนา วิสฤตาภา²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประชากร คือ ครูมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 4,768 คน (ระบบสารสนเทศมัธยมศึกษา, 2558) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 คน

ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 8 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ คือด้านความเป็นผู้นำมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.26 และรองลงมา คือด้านความสามารถในการบริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์มีค่าเฉลี่ย 4.16 ด้านการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยเท่า 4.03 ด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 และด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.96 ตามลำดับ ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำ คือความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานและมีวิสัยภาวะทางอารมณ์ในการสร้างมิตรภาพ ด้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ความสามารถในการบริหาร คือความสามารถในการใช้ความรู้ทักษะกระบวนการและเทคนิควิธีบริหารจัดการ เทคโนโลยีให้บรรลุเป้าหมาย ด้านคุณธรรมจริยธรรม คือการตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม ด้านการสื่อสาร คือการมีวาทศิลป์สามารถพูดจูงใจสื่อสารภาษาอังกฤษเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้านได้ ด้านบุคลิกภาพ คือการมีมนุษยสัมพันธ์ การแต่งกาย วาจาที่ดี ด้านการมีวิสัยทัศน์ คือมองการณ์ไกลวางแผนและแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด ด้านการทำงานเป็นทีม คือแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือนำกระบวนการวัดประเมินผลเป็น

ตัวชี้วัดผลการทำงานมุ่งเน้นความมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามวิทยฐานะ ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมความคิดเห็นของครูมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดตั้งเครือข่ายการสื่อสารอย่างเป็นระบบด้วยโครงข่าย ส่งการด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีทักษะในการเขียนและพูดภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและภาษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนได้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม โดยจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา

ABSTRACT

The aims of this research were: (1) to study the attributes of secondary school's directors in preparation for ASEAN community based on the opinions of the teachers under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Zone 1, (2) to compare the teachers' opinions regarding the attributes of those school between the teachers under the Secondary Educational Service Area Office zones 1 and those from zone 3, and (3) to offer the guidelines for the development of the secondary school directors in preparation for the ASEAN community according to the opinions of the teachers under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Zone 1. The population consisted of 4,768 secondary school teachers (Secondary Education Information System, B.E. 2558). A total of 354 teachers were sampled to represent the population.

The attributes of the secondary school directors in preparation of the Asean community were rated at the high level by the teachers. Their leadership attribute was rated the highest (4.26), followed by the management attribute (Mean = 4.19), the attribute of being visionary (mean = 4.18), the needs for achievement

(Mean = 4.16), teamwork (Mean = 4.15), personality (Mean = 4.03), ethics and morality (Mean = 3.97), and the lowest was the attribute of communication (Mean = 3.96).

Based on the teacher interviews, it was found that the leadership attribute is seen as the ability to persuade co-workers and having emotional maturity to build relationship. As for the management attribute, it was found that such the attribute refers to the ability to use knowledge, skills, process, and techniques to manage technologies to achieve the set goals. With the realm of morality, it was perceived as the ability to think of the common interest. As for the communication attribute, it was perceived as the ability to use rhetoric for persuasion, the ability to use the English language and the languages of the neighboring countries. In the realm of personality, the school directors should be well-dressed and well-spoken. For the vision attribute, the directors should have the foresight and able to wisely plan and fix the problems. For the team work attribute, they should be able to assign roles and delegate responsibilities to the personnel based on their knowledge and abilities. For the attribute of having the needs for achievement, the director should be able to use the evaluation process as performance indicators, focus on the efficiency and effectiveness.

The result of the comparison of the characteristics of secondary school's directors in preparation for ASEAN community based on the opinions of the school teachers under the Secondary Educational Service Area Office Zone 1 classified by the respondents' academic standing levels, work experience, and the size of school showed that, in overall, the difference was not significantly different.

As for the guidelines for the development of secondary school directors in preparation for the ASEAN community, it is recommended that school administrators should have the ability to set up systematic communication networks using modern technologies, equipped with strong spoken and written English language skills. Learn, share cultures, and use languages of ASEAN community members in preparation for the ASEAN community. The results from the interviews showed that the paths to develop school directors are (1) to develop their persuasive ability. The directors should be able to persuade their co-workers and they should be emotionally matured, and consider the common interest. These will lead to effectiveness in school administration.

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับองค์กรทุกประเภทไม่ว่าองค์กรของรัฐหรือเอกชน เพราะองค์กรจะมีความเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำหรือไม่เพียงใดนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการที่ผู้บริหารในองค์กรนั้นมีภาวะผู้นำเพียงพอที่จะโน้มน้าวให้บุคคลทำงานให้แก่องค์กรตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่นั่นเอง (การดี

อนันต์นาวิ, 2552, น.76) โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารไม่ว่าจะองค์กรประเภทหรือระดับใดก็ตาม จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง จากผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โลกข้อมูลข่าวสาร ภาวะการแข่งขันที่ไร้พรมแดน ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและภาวะที่มีทรัพยากรจำกัด ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ด้วยข้อผูกพันต่อการให้บริการสาธารณะ และมีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดี ทำงานให้เกิดผลสูงสุด สร้างพันธมิตรทั้งภายในและภายนอกองค์กร สื่อสารกับลูกค้าด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน

ซึ่งในปี 2558 ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของทุกภาคส่วนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งด้านการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเชิงลึกเพื่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์ของบุคลากรในสังกัดได้ดำเนินการ โครงการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนให้กับโรงเรียน เช่น โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน Spirit of ASEAN โครงการ Education Hub รวมทั้งการจัดแข่งขันในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถให้กับนักเรียน ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้สามารถรับมือและเห็นคุณค่าการรวมตัวบนความหลากหลายของชาติพันธุ์ของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนและมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทำให้เกิดกลไกหลายอย่าง ได้แก่ การปฏิรูปการเรียนรู้สู่แนวทาง 21st Century Learning ซึ่งการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนสามารถช่วยให้บรรลุทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555น.16-21) ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญ ที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูป ได้อย่างมีเกียรติ และศักดิ์ศรี ผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทางบริบท (Context) หลายหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับ “ผู้บริหารมืออาชีพ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา สู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารจัดการศึกษา ภายในสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

3. สมมติฐานการวิจัย

ครูมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่มีวิทยฐานะ ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกัน

4. ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ด้วยการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 4,768 คน (ระบบสารสนเทศมัธยมศึกษา, 2558) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 354 คน โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ คือ ครูเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดการวิจัยและหาคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการวิเคราะห์ความถูกต้องของข้อคำถามรายข้อกับผลรวมทั้งหมด (Corrected Item Total Correlation) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 การเก็บและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามส่งไปทั้งหมด 385 ฉบับ ได้กลับคืนมา 354 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กลับคืน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลตามตัวแปรพื้นฐานใช้ t-test และ ANOVA เมื่อพบความแตกต่างจะเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อใช้สัมภาษณ์ครู จำนวน 6 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมาตรฐานสากล โรงเรียนละ 2 โรงเรียน รวมทั้งหมด 12 คน และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

5. สรุปผลการวิจัย

ก. ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อตอบวัตถุประสงค์ 3 ข้อ มีรายละเอียดดังตารางที่ 1-4 ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกเป็นรายด้าน ($n = 354$)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านความเป็นผู้นำ	4.26	0.59	มาก	1
2. ด้านความสามารถในการบริหาร	4.19	0.61	มาก	2
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.97	0.66	มาก	7
4. ด้านการสื่อสาร	3.96	0.59	มาก	8
5. ด้านบุคลิกภาพ	4.03	0.59	มาก	6
6. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.18	0.55	มาก	3
7. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.15	0.54	มาก	5
8. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.16	0.52	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.11	0.58	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุดและรองลงมา คือ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านความสามารถในการบริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และ 4.19 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด คือ ด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำแนกตามวิทยฐานะ และประสบการณ์ (n = 354)

คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาในการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน	มีวิทยฐานะ (n=191)		ไม่มีวิทยฐานะ (n=163)		t	น้อยกว่า 10ปี (n=142)		ตั้งแต่ 10-25ปี (n=118)		มากกว่า 25ปี (n=94)		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
	1. ด้านความเป็นผู้นำ	4.29	0.54	4.24		0.62	1.534	4.19	0.72	4.32	0.58	
2. ด้านความสามารถ ในการบริหาร	4.24	0.49	4.15	0.53	0.955	4.16	0.76	4.18	0.57	4.15	0.64	6.69
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.02	0.62	4.03	0.57	1.611	3.99	0.69	4.05	0.64	4.02	0.71	1.32
4. ด้านการสื่อสาร	3.99	0.56	3.95	0.59	0.795	3.97	0.71	3.98	0.55	3.95	0.69	3.69
5. ด้านบุคลิกภาพ	4.03	0.60	3.98	0.69	1.221	4.03	0.57	4.09	0.60	4.05	0.77	1.42

6. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.17	0.51	4.14	0.54	0.645	4.17	0.64	4.13	0.45	4.11	0.63	1.38
7. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.12	0.50	4.18	0.53	1.036	4.14	0.68	4.23	0.50	4.13	0.58	1.62
8. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.19	0.53	4.15	0.67	0.785	4.15	0.67	4.17	0.51	4.19	0.63	1.63
เฉลี่ยรวม	4.14	0.56	4.11	0.58	1.258	4.10	0.71	4.18	0.55	4.11	0.66	2.81

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามวิทยฐานะ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันระหว่างครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 10-25 ปี กับครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 10 ปีและมากกว่า 25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน (n = 354)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน	ขนาดเล็ก (n=60)		ขนาดกลาง (n=76)		ขนาดใหญ่ (n=104)		ขนาดใหญ่พิเศษ (n=114)		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านความเป็นผู้นำ	4.25	0.80	4.23	0.70	4.26	0.68	4.29	0.63	1.64
2. ด้านความสามารถในการบริหาร	4.19	0.69	4.17	0.67	4.25	0.59	4.21	0.60	2.12
3. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	3.87	0.60	4.02	0.66	3.98	0.70	4.01	0.70	1.42
4. ด้านการสื่อสาร	3.91	0.65	3.97	0.66	3.95	0.55	4.03	0.63	2.54
5. ด้านบุคลิกภาพ	4.01	0.73	4.05	0.71	4.11	0.59	4.06	0.70	1.42
6. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.23	0.77	4.19	0.74	4.17	0.63	4.20	0.66	1.71
7. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.12	0.76	4.14	0.76	4.19	0.70	4.22	0.72	1.62
8. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.13	0.70	4.15	0.73	4.17	0.56	4.21	0.60	1.34
เฉลี่ยรวม	4.14	0.71	4.11	0.70	4.08	0.63	4.13	0.66	1.54

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม

สมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางกับ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน	จำนวน
1. ด้านความเป็นผู้นำ(158 ฉบับ)	- ควรเป็นผู้นำให้รู้จักการปรับตัวให้สอดคล้องกับการทำงานที่มีความ แตกต่างทางวัฒนธรรมต้องทำให้ผู้คนสนใจกายภาพต่างประเทศมากขึ้น ต้อง มีภาวะผู้นำที่เข้ากับคนต่างชาติต่างภาษาได้	48
	- ควรมีความสามารถในการกระตุ้นการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล กล้าคิด กล้าทำ ชักชวนให้ผู้ที่ทำงานต่างบทบาท ต่างหน้าที่มาทำงานร่วมกัน ได้	41
	- ควรเป็นผู้นำในเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับการนำเสนอโครงการที่แปลกใหม่	39
	- ควรมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร นักเรียน ชุมชน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา	30
2. ด้านความสามารถในการ บริหาร (131 ฉบับ)	- มีองค์ความรู้ในเชิงลึกที่ครบถ้วนเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและ ประเทศสมาชิกในแง่ของ โครงสร้างองค์การยุทธศาสตร์ ข้อมูล	43
3.	- พื้นฐานของประเทศสมาชิก วัฒนธรรม สิ่งที่ควรทำและไม่ควร ทำในวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน การมีองค์ความรู้เชิงลึก ในแง่ยุทธศาสตร์ของชาติผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียที่จะได้รับ ผลกระทบจากนโยบายอาเซียนเชิงลึก นอกจากนี้ต้องมีความรู้ใน ด้านการเจรจา การประชุม รวมถึงข้อกฎหมาย	
	- มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีคุณภาพ	38
	- ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	27
	- เป็นผู้ใฝ่รู้ เป็นนักอ่าน เป็นนักคิด เป็นนักเขียน	23
4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (116ฉบับ)	- มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรมแก่ทุกคนเท่าเทียมกัน โปร่งใส และ มีมาตรฐานในการทำงานอีกทั้งเข้าใจและสามารถปรับใช้วิธีการทำงานใน รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากลระดับภูมิภาคได้จริง	35
	- มีความความซื่อสัตย์และอดทนในการทำงาน ปฏิบัติตนตรงเวลาอยู่เสมอ	28
	- ควรมีความมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงาน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี	23

	<p>ในสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรประพฤติตนเป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะ 16 - ควรรู้จักการให้อภัยผู้อื่น ยอมแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ความประพฤติดี ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง 14 	
5. ด้านการสื่อสาร (105 ฉบับ)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดอบรมภาษาของประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 10 ประเทศให้กับครู เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับการสนทนาเบื้องต้นได้ 35 - ควรมีการสร้างโอกาสให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน 29 - สามารถจัดตั้งเครือข่ายการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง 24 - ควรนำระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาพัฒนาทักษะทางด้านการสื่อสาร 17 	
6. ด้านบุคลิกภาพ (97 ฉบับ)	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารควรมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขุม รอบคอบ 26 ควบคุมอารมณ์ให้มั่นคง - การสร้างให้มีความสุขภาพ อ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่ง มีธรรมาจริย เป็นคนยิ้มแย้ม แจ่มใส กล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออก ได้อย่างเหมาะสมต่อบุคคลอื่น 21 - สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นที่แตกต่างกันทางภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรมในอาเซียนได้เป็นอย่างดี 19 - ควรมีสภาพจิตใจดี สุขภาพร่างกายแข็งแรง 16 - ควรมีทักษะความสามารถในการเข้าสังคม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุทิศตนและทำงาน 15 	
7. ด้านการมีวิสัยทัศน์ (82 ฉบับ)	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติได้จริง และการประเมินวิสัยทัศน์ รวมทั้งการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและเข้าใจร่วมกัน 36 - ควรมีทักษะในการแก้ปัญหาการบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างประสบความสำเร็จ 32 - ควรมีการดำเนินการปฏิบัติตามแนวทางของวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง 20 	
8. ด้านการทำงานเป็นทีม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารบริหารงานแบบบูรณาการ ประสานงาน ได้อย่าง 27 	

(79 ฉบับ)	<p>สมบูรณ์ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน - มีทักษะในการกำหนดหรือสร้างเป้าหมายของการ ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน - ควรมีความสามารถในการพัฒนางานร่วมกับ สมาชิกในคณะทำงาน 	<p>23</p> <p>16</p> <p>13</p>
<p>9. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (67 ฉบับ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจได้อย่างเหมาะสมเน้นเป้าหมายแบบบูรณาการ มีทั้งบทบาทในเชิงรุกและเชิงรับ - ควรมีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการปฏิบัติงานด้านต่างๆ โดยมีเป้าหมายและแผนงานที่กำหนดไว้ชัดเจน - ควรมีทักษะความสามารถในการกำกับติดตามการ - ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย - ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางาน 	<p>23</p> <p>18</p> <p>15</p> <p>11</p>

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 นั้นควรมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร นักเรียน ชุมชน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา และนำไปสู่การดำเนินการปฏิบัติตามแนวทางของวิสัยทัศน์ให้ชัดเจนและต่อเนื่อง

ข. ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถนำองค์กรไปสู่เป้าหมายตามที่วางไว้ ได้นั้นผู้นำต้องมีความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม โดยจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา

9. การอภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเป็นผู้นำมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด จากข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถทางการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือในการสร้างโอกาสให้นักเรียน และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ชลธิชา เกียวบริสุทธิ์ (2557, น.67) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประชาคมอาเซียน ในด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสำคัญมากต่อที่จะนำสถานศึกษาไปสู่การบริหารจัดการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และช่วยในการสร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาของผู้ร่วมงานให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานและองค์การในด้านการศึกษาก็เช่นกัน ผู้นำองค์กรหรือผู้นำสถานศึกษาก็มีบทบาทสำคัญในการบริหารการศึกษา

รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการบริหาร เป็นการใช้ทักษะวิธีการ และการจัดการเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ในเชิงบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีการปฏิบัติตามนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้เกิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยสนองต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉันทิภรณ์ ศัสถ์ (2556, น.24) ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้วยเทคนิค EDER ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 พบว่า คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถของผู้บริหารสถาน เป็นสิ่งสำคัญอันดับสองรองลงมาจากความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีความสามารถในการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเป็นระบบก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีคุณภาพ มีความเฉลียวฉลาดและมีไหวพริบ สามารถทำงานเชิงรุกและมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถในการบริหารจัดการเทคโนโลยี ความสามารถระดมความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

ในขณะที่เดียวกัน พบว่าด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการจัดอบรมภาษาของประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 10 ประเทศให้กับผู้บริหาร เพื่อให้เรียนรู้การสนทนาเบื้องต้นได้อย่างทั่วถึงเป็นแนวทางให้ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัฒนธรรมกันระหว่างประเทศ เพื่อนบ้าน นำระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาพัฒนาทักษะทางการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นภัสมน นันท์มัจฉา (2558, น. 17) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภายใต้กรอบปฏิญญาอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การขาดสมรรถนะหรือทักษะด้านการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัญหาสำคัญอย่างแรกในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพราะประเทศในอาเซียน นั้นมีการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้นำคุณภาพจะต้องสามารถสื่อสารกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานต้องอาศัยหลักการประสานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจ นอกจากนี้จะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและหน่วยงาน เพื่อให้ทุกคนยอมรับศรัทธาในหน่วยงาน และพร้อมที่จะทำงานด้วยความสุขและปราศจากความกลัว การสื่อสารที่ดีที่สุดคือ การพูดคุยเจรจาแบบปากต่อปากเพื่อให้เห็นถึงบุคลิกภาพ ความรู้สึกที่จริงใจต่อกัน ผู้นำจึงจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดีการพูดที่น่าเชื่อถือ มีวาทศิลป์สามารถพูดจูงใจได้ในขณะเดียวกัน ควรมีลักษณะอ่อนน้อมอ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ดีต่อการบริหารและการจัดการ

10. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคม ด้านการสื่อสารทั้งภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศอาเซียน อย่างน้อย 1 ภาษา เป็นคุณสมบัติสำหรับการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้ผู้บริหารพัฒนาด้านการสื่อสาร โดยจัดอบรมภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศอาเซียน

2) จากการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารมีคุณลักษณะด้านการสื่อสารน้อยที่สุด โดยในการวิจัยกล่าวถึงภาษาอังกฤษ จึงเห็นว่ามีควมจำเป็นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ควรจัดการประชุม อบรม สัมมนาด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร มีการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและประเทศอาเซียนให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดโลกทัศน์และพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการประเมินคุณลักษณะของผู้บริหารเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และคุณลักษณะด้านอื่นๆของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกๆ 5 ปี

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) สถานศึกษาควรสร้างทิศทางที่ชัดเจนเพื่อตอบสนองแนวปฏิบัติให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล กล่าวคือ กล่าวทำ

2) สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นไปที่ลักษณะการทำงานเป็นทีมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้มีระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศ สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ควรนำประเด็นคุณลักษณะของผู้บริหารในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการสื่อสารมาทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสื่อสารให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

2) ควรศึกษาในเชิงลึกเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องปัญหาในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

3) ควรมีการนำประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ประโยชน์สำหรับศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในด้านอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- ชลธิชา เขียวบริสุทธิ์. (2557). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประชาคมอาเซียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ณัฐทิภรณ์ ตัสกรณ. (2556). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้วยเทคนิค EDFA ของผู้บริหารและครู* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- นภัสมน นันทมัจฉา. (2558). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภายใต้กรอบปฏิญญาอาเซียนของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาโท). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มนตรี.
- ระบบสารสนเทศมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต1. (2557). *ข้อมูลบุคลากรแยกตามตำแหน่ง*. สืบค้นจาก <http://www.sesao1.go.th/>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.